

Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 28

Lýsingarprísir fyri min: 20 oyru á
1. síðu, 15 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardag 10. juli 1954.

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 3,20 + porto um fjórðingsárid

27. árg

SAMFELAGSINS álvarsamasti spurningur.

Almikið hevur verið tosað og skrivað um verkfall seinastu árin. Her í blaðnum hevur ógiviliga greniliga verið víst á tær mest týðandi og álvarsmiklu verkfallsorsøkirnar. At afturhaldspolitikkurin er ein hövudsørsøkin, ivast eingin Føroyingur í, men hjá rættugsandi og toluhví, einilíggjum menniskjum er heldur eingin ivi um, — ja, tað ljóðar bæði syrgiligt og lögið — at sjálkur fiskimannafelagsformaðurin Erlendur Patursson eigur sín bróðurpart í hesum landsólukskunum, og eigur at verða beindur í henda sama afturhaldsleypin.

Hvussu hevur hesin maður røkt sín formannsskap?

Eg fari at draga fram nýkur dømi um mannagongdina hjá hesum stöðuleysa fiskimannapolitikkarinum:

Aftaná úrslitaleysar tingingar lýstu bæði fiskimannafelögin 21. febr. 1953 BRUTTOSÁTTMÁLAR FYRI ALLAR VEIÐIHTÆTTIR. Sáttmálin var undirskrivaður av allari nevndini í Føroya fiskimannafelag og J. H. Danbjørg fyri Suðuroya fiskimannafelag.

Heta gjørdur felögin sambært innleiðingina til sáttmálan — tí: »Vit vilja ikki, at flotin verður liggjandi, til skaða fyri útgerðarmenn, fiskimenn og alt samfelagið «

Týsdagin 2. mars 1953 varð fiskimannafundur hildin í Tórshöll í Havn, har Erlendur og Danbjørg vóru hövudsrøðarar. Her segði Erlendur (sambært referat): »FISKIMENN, segði hann, VÓRU FULLKOMULIGA SAMDIR UM IKKI AT SLAKA. Teirra umstøður vóru nú so vánaligar, at nakað mátti gerast, og her var fyrsta loysning, at TEIR FINGU TEIR GOMLU BRUTTO-SÁTTMÁLARNAR AFTUR.....«

20. mars 1953 hevði fiskimannafelögin kunngerð í blöðunum til allar limir sínar aftaná at semingsmaðurin hevði sent út semingsuppskot til atkvøðugreiðslu. Eg haldi, at tað er vert at leggja til merkis hesi orð í kunngerðini:

»Avgerðin liggur nú í tykkara hondum. Lesið og umhugsðið semingsuppskotið væl og gjølla. Takið so avgerð tykkara, soleiðis sum tit halda vera best fyri tykkum.«

Samstundis er vert at nevna, at um hetta mundið hövdu javnaðar- og sjálvstýrismenn á tingi lagt fram fyrispurning til landsstýrið, har spurt varð, HVAT LANDSSTÝRIÐ ÆTLAÐI AT GERA Í SAMBANDI VIÐ VERKFAILLIÐ.

Lögmaður svaraði tá, AT HIGAR TIL HEVÐI LANDIÐ IKKI MIST STÓRVEGIS, tá ið veðurlagið hevði verið so ringt. Landsstýrið var IKKI sinnað at gera naka fyribils.

Semingsuppskotið verður felt.

Neyvan nakrantíð hava Føroya fiskimenn staðið so væl saman, sum tá ið teir feldu semingsuppskotið, í Sosialinum fyri 4. apríl 1953 lesa vit fylgjandi um hesa felling:

SEMINGSUPPSKOTIÐ NÆRUM EINMÆLT FELT.

»Sjálvandi hövdu fiskimenn einki annað at gera. Fiskimenn hava sett fram síni minstkrøv, og frá teimum víkja teir ikki.«

»Hvør einasti fiskimaður veit, at tað er ein harður bardagi, ið teir ganga ímóti, men tað eru bert teir fáu, ið himprast við at taka hetta álvarsama stigið.«

»Fiskimenn, hava tala, og teirra tala er ikki at mis-skilja.«

Hetta var stöðan fyrst í apríl mánaði.

Fiskimenn stóðu samdir sum óngantíð áður, og kravið var einmælt: bruttosáttmálar til allar veiðihættir.

Framhald á 4. síðu.

Frá Norðmonnum.

Norsku bátarnir, ið royna í Íslandi fáa lítið av fiski. Seinrapartin av juni mánaði hevði besti báturin veitt 37 tons. Fyri 14. døgum síðani kom norskur bátur á Klaksvík. Við honum vóru tveir Føroyingar. Veiðan var 30 tons, men teir rokna við at fáa 1000—1200 kr. fyri túrin, ið varði ein mánaða. Norsku bátarnir royna kring alt Ísland. Nógvir fara nú heim at gera klárt til sildina.

ÚR NORÐOYUM

Hin drúgva høgættin hevur verið sera bágin norðanfyrir. Ódnarveður við nógvum vindi og regni nærum hvønn dag. Á Viðareði hav menn roynt at fleyga, men nú um síðstu halguna var veðrið so ringt, at eingin slapp til teir í heilar 8 dagar. Sum vituligt er útróðurin eingin. Fjallið man nú vera gingið í teimum flestu bygdunum í Norðoyum.

RAVMAGNSSYNDIR AFTURHALDSINS

20 SEV-bygdir framvegis í myrkri.

Lyftisbrot móti 5000 íbúgvum landsins.

Tað eru nú umliðin meira enn 10 ár, síðani javnaðarflokkurin reisti málið um ravmagnan av øllum Føroyum. Hetta hendi í 1943. Nevnd varð sett at gera uppskot. Uppskotið kom: 300.000 kr. skuldu árliga setast til ravmagnsmál. Men á tingi gingu sambandsmenn og fólkaflokksmenn saman um at fella málið.

Aftur í 1944 reistu javnaðarmenn fossamálið. Javnaðarmaðurin Øregaard varð valdur til formanns í fossanevndini. Øregaard átók sær at kalla allar kommunur innanfyri SEV-økkir til fundar.

Hesin fundur varð hildin í lögtingshúsinum 28. des. 1944. Viðtikið varð at ganga saman í felag við tí endamáli at útbýggja fossamegina. Stovnandi aðalfundur var hildin 1. oktober 1945.

SEV-verkið er liðugt, men enn hava 20 bygdir ikki fingið ravmagn, hóast tær eru við í hesum intarkommunala felag. Hví hava so bygdirnar:

Gjógv, Funningsbotnur, Oyndarfjørður, Æðuvík, Morskranes Ljósáir, Tjørnuvík, Kaldbak, Velbastað, Bøur, Funningur, Elduvík, Hellurnar, Selatrað, Svínáir, Saksun, Vík, Kirkjubøur, Slættanes, Gásadalur.

ikki beinan vegin fingið teirra ravmagn?

Hin 9. mai í 1949 kom Føroya lögting saman til eykatingsetu. Tingið skuldi viðgera býtið av teimum fyrru 10 Marshallmiljónunum. 14. mai kom nevndarálit og uppskot:

Í hesum áliti verður sagt m. a.:

»Meiralutin (J. M. Fr. Poulsen, P. H. Weihe, Th. Petersen, Hákon Djurhuus, Richard Long og S. P. Zachariassen) mælir til, tá ið 200.000 kr. eru lagdar til ta

nevndu vísindaligu kann, at nýta 60 pst. av marshallgávuni til ravmagnan av Føroyum og 40 pst. til havnabygging, meðan minnilutin (P. M. Dam) mælir til at nýta 80 pst. til ravmagnan og 20 pst. til havnabygging aftaná at minst 200.000 kr. eru lagdar av til vísindaligu kannina.«

Samsvarandi hesum setti meiralutin og minnilutin fram uppskot. Uppskot minnilutans fekk 6 atkvøður (javnaðarmanna).

Javnaðarmenn, ið reist hövdu málið, vóru av teirri áskoðan, at ravmagn í hvørt hús í SEV økinum var av stórum týðningi, at 8 av teimum 10 marshallmiljónunum skuldu nýtast til SEV. Av hesum 8 vildi SEV fingið 4. Harvið vildi málið verið loyst og hvør bygd í Vágum, Streymoy og Eysturoy vildu havt fingið ravmagn, men hetta vildi afturhaldið ikki.

Tann 1. milj., ið sambandsmenn og fólkaflokksmenn klíptu burturav, vildi lættliga rokkið til linjubygging til allar hinar 20 bygdirnar. Henda miljón restar enn.

Men ónyttugari eru mangar krónur farnar. — Henda miljón, ið ikki kundi fáast til at veita ravmagn til 20 føroyskar bygdir, varð nýtt til telefonstöð í Havn.

Brotið beinið.

Í síðstu viku frættist, at Guttorm Sørensen úr Hvannasundi, ið rór út í Grönlandi, hevði brotið beinið og var innlagdur á sjúkrahús har yviri.

**Tórshavnar
líkkistugoymsla**
hefur telefon nr. 2206
ymiskir prísir
JACOB C. JOENSEN
snikkari